

# Τεχνικός Ασφάλειας: Θεσμός συγκάλυψης της εργοδοτικής ευθύνης;

του **Μάκη Παπαδόπουλου**, Τεχνικού Ασφάλειας, Μέλους της της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ

(Άρθρο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα του Σωματίου Μισθωτών Τεχνικών «Τεχνικοί Δρόμοι»)

Η διαπάλη στο πλαίσιο του συνδικαλιστικού κινήματος για τον προσανατολισμό αντιμετώπισης των θεμάτων ασφάλειας της εργασίας δεν αποτελεί καινούργιο φαινόμενο. Στη δεκαετία του '90 το ταξικό ρεύμα του κινήματος ανέδειξε τις ευθύνες του κράτους, του μεγάλου κεφαλαίου και της καθεστωτικής ηγεσίας της ΓΣΕΕ για το έγκλημα διαρκείας σε βάρος της εργατικής τάξης της χώρας μας. Μια κωδικοποίηση αυτής της αντιπαράθεσης μπορεί να βρει ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης στα υλικά των σχετικών διημερίδων της ΓΣΕΕ του 1996 και του 1998. Σε αυτές τις συζητήσεις αποκαλύφθηκε το απατηλό περιεχόμενο των κυβερνητικών ισχυρισμών σχετικά: **(α)** με την επάρκεια του νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του προβλήματος, **(β)** με την περιβόητη μείωση του ετήσιου απόλυτου αριθμού εργατικών ατυχημάτων στη χώρα μας. Αναδείχθηκε δηλαδή **η συνειδητή εγκατάλειψη της επιστημονικής μεθοδολογίας για μια αξιόπιστη παρακολούθηση του θέματος, η οποία στηρίζεται στην παρακολούθηση των δεικτών συχνότητας και σοβαρότητας των ατυχημάτων**. Μόνο η συγκεκριμένη μεθοδολογία επιτρέπει την ετήσια συσχέτιση του αριθμού των εργατικών ατυχημάτων με τον αντίστοιχο συνολικό αριθμό ωρών εργασίας και εμποδίζει τη δημιουργία παραπλανητικών εντυπώσεων.

Στα περιορισμένα όρια του άρθρου θα ασχοληθούμε αποκλειστικά με μια συνιστώσα του προβλήματος της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας: το **θεσμό του Τεχνικού Ασφάλειας (Τ.Α.)**.

Πριν περάσουμε όμως στο ειδικότερο ζήτημα του Τ.Α., θεωρούμε αναγκαία μια συνοπτική επισκόπηση της κατάστασης που επικρατεί στον ελληνικό χώρο σχετικά με την αντιμετώπιση του επαγγελματικού κινδύνου. Η αναγκαιότητα είναι προφανής αν σκεφθούμε ότι στην ουσία ο Τ.Α. δεν αποτελεί ανεξάρτητη μεταβλητή του προβλήματος βελτίωσης των συνθηκών εργασίας. Καλείται να δράσει στο πλαίσιο συγκεκριμένων σχέσεων παραγωγής. Οι σχέσεις παραγωγής καθορίζουν το βασικό κριτήριο που καθορίζει σήμερα κάθε επιλογή της επιχείρησης για την αντιμετώπιση του επαγγελματικού κινδύνου, δηλαδή την επιδίωξη που θα έχει η επιλογή της στο ποσοστό κέρδους της. Η επιλογή της επιχείρησης θα κριθεί στην καλύτερη περίπτωση απ' το αποτέλεσμα μιας ανάλυσης κόστους – οφέλους απ' τη λήψη μέτρων για την οικονομική απόδοση της επιχείρησης (Cost – Benefit Analysis). Η ανάλυση αυτή θα δείξει σε ποιο βαθμό συμφέρει τον εργοδότη να δαπανήσει γενικά για μέτρα ασφάλειας ώστε να αποφύγει τα μελλοντικά έξοδα επισκευών, αντικατάστασης εξοπλισμού, τις ζημιές από αναγκαστική μείωση της παραγωγής κλπ. Το κεφάλαιο ενδιαφέρεται για το **ανώτατο όριο εργατικής δύναμης** που μπορεί να αποσπάσει σε μια εργάσιμη ημέρα και όχι για τη διάρκεια ζωής της εργατικής δύναμης του συγκεκριμένου εργάτη. Με κριτήριο την απόσβεση του κεφαλαίου που επένδυσε ο εργοδότης, αντιμετωπίζει διαφορετικά τη φθορά του μηχανήματος απ' τη φθορά της εργατικής δύναμης. Για το μηχανήμα επιδιώκει η φθορά να είναι όσο το δυνατόν πιο αργή. Για τον εργαζόμενο ο καπιταλιστής σταματά να παίρνει μέτρα **ασφάλειας**, μόλις το κόστος πρόληψης **ξεπεράσει** το κόστος του εργατικού ατυχήματος για τον ίδιο. Αντίθετα, για το ταξικό συνδικαλιστικό κίνημα η προστασία της ζωής του εργαζόμενου είναι αυτοσκοπός!

Γι' αυτό και το πρόβλημα δε λύνεται με τη γενικόλογη αναφορά σε αυτονόητους στόχους όπως η ανάγκη «πολιτικής πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου», η ανάγκη «βελτίωσης της ποιότητας εργασίας και της ικανοποίησης κατά την εργασία» την οποία συναντάμε στα κείμενα κοινοτικής στρατηγικής για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (π.χ. COM(2002)118 τελικό). Οι αναφορές αυτές είναι τουλάχιστον υποκριτικές στο βαθμό που δε συνοδεύονται από σαφή εναντίωση στις νέες μορφές απασχόλησης (μερική απασχόληση, άτυπο-ελαστικό ωράριο κλπ) και στις μεταβολές της οργάνωσης της εργασίας, οι οποίες αυξάνουν τον επαγγελματικό κίνδυνο και δημιουργούν νέους κινδύνους. Οι ίδιες οι κατευθύνσεις αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ (στρατηγική της Λισσαβόνας) είναι αυτές που οξύνουν σήμερα το πρόβλημα. Ωστόσο, στο βαθμό που **εφαρμόζεται** στη πράξη ένα κατακτημένο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, ο κεφαλαιοκράτης κάθε χώρας πιέζεται αντικειμενικά από πρόσθετους οικονομικούς λόγους να λάβει περισσότερα μέτρα προστασίας, και ιδιαίτερα στην κατεύθυνση της εγγενούς ασφάλειας.

### **Η σημερινή ελληνική πραγματικότητα**

Όμως στη σημερινή «ισχυρή Ελλάδα» μια σειρά παράγοντες αναδεικνύουν την έλλειψη οποιασδήποτε μορφής πίεσης προς το μεγάλο κεφάλαιο, για μια **ουσιαστική αναβάθμιση** των μέτρων ασφάλειας στο χώρο εργασίας. **Ορισμένες χαρακτηριστικές πλευρές της αρνητικής κατάστασης είναι:**

1. **Η μη ουσιαστική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου** και η μετατροπή των προβλεπόμενων θεσμικών οργάνων σε μηχανισμούς τυπικής-νομικής κάλυψης του εργοδότη.
2. **Η ανυπαρξία ουσιαστικού κρατικού ελέγχου απ' τις Επιθεωρήσεις Εργασίας** που οδήγησε το Υπ.Εργασίας σε αναγκαστική δημόσια αυτοκριτική τον Αύγουστο του 2000, για την κατάσταση των ελεγκτικών μηχανισμών. Το κύριο πρόβλημα δεν αφορά στις υπαρκτές ελλείψεις στελέχωσης και υποδομής των σχετικών υπηρεσιών, αλλά στη συνειδητή απουσία προσανατολισμού για τον έλεγχο της εργοδοτικής ευθύνης.
3. **Η πολιτική συμπίεσης της τιμής της εργατικής δύναμης**, εντατικοποίησης της εργασίας, ελαστικοποίησης του χρόνου εργασίας, αποδυνάμωσης των συλλογικών συμβάσεων, ανατροπής εργασιακών και ασφαλιστικών κατακτήσεων.
4. **Η ολοκληρωτική παράδοση του έργου της αντιμετώπισης του επαγγελματικού κινδύνου στα χέρια των ιδιωτικών Εξωτερικών Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης (Ε.Ξ.Υ.Π.Π.).**
5. Η κυβερνητική επιχείρηση **αποχαρκτηρισμού ολόκληρων κλάδων** που ανήκουν σήμερα στο πλαίσιο των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (ΒΑΕ) και η **ανυπαρξία ουσιαστικής ασφαλιστικής – οικονομικής επίπτωσης στον εργοδότη** απ' την αύξηση της επικινδυνότητας στον εργασιακό χώρο.

Δεν πρόκειται για τυχαία κενά και ελλείμματα. Η σημερινή κατάσταση αντανακλά την ουσιαστική συμβολή του κράτους στην προσπάθεια της άρχουσας τάξης να δώσει τη μάχη της ανταγωνιστικότητας, συμπιέζοντας την τιμή της εργατικής δύναμης.

-

### **Ο ρόλος του Τεχνικού Ασφάλειας**

Μέσα σε αυτήν την πραγματικότητα, η πολιτεία (ν.1568/85, Δ 17/96, κλπ), αναθέτει στον **Τ.Α.** το κύριο βάρος της αντιμετώπισης του επαγγελματικού κινδύνου μέσα στην επιχείρηση, ως προς το σκέλος της ασφάλειας των εργαζομένων. Ο Τ.Α., ο Γιατρός Εργασίας (Γ.Ε.) και η Επιτροπή Υγιεινής και Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΕΥΑΕ), αποτελούν σύμφωνα με το νόμο, τους **βασικούς θεσμούς βελτίωσης των συνθηκών εργασίας** μέσα στην επιχείρηση.

Συγκεκριμένα, ο Τ.Α. (αρθ.6 του ν.1568/85) **συμβουλεύει τον εργοδότη** σε θέματα σχεδιασμού, προγραμματισμού, κατασκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων και **ελέγχει** την ασφάλεια των εγκαταστάσεων και των τεχνικών μέσων. Παράλληλα, έχει σωρεία υποχρεώσεων σχετικά με την **επίβλεψη και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας** στην επιχείρηση (αρθ.7, ν.1568/85). Για ένα τόσο ευρύ σύνολο καθηκόντων, ο **χρόνος που υποχρεούται ο εργοδότης να απασχολεί τον Τ.Α. είναι ελάχιστος**. Σύμφωνα με το **ΠΔ 294/88**, οι επιχειρήσεις χωρίζονται σε 3 κατηγορίες σε σχέση με τον ελάχιστο χρόνο απασχόλησης του Τ.Α. και με κριτήριο την επικινδυνότητα τους (π.χ. στην κατηγορία Α ανήκουν οι βιομηχανίες επεξεργασίας πετρελαιοειδών, στην κατηγορία Β οι βιομηχανίες Τύπου-Χάρτου και στην κατηγορία Γ το εμπόριο, η γεωργία, κλπ). Για την Β κατηγορία λοιπόν, προβλέπονται σήμερα για μια επιχείρηση (έως 1000 εργαζόμενους), μόνο 2,5 ώρες ετήσιας απασχόλησης του Τ.Α. ανά εργαζόμενο!

Ας δούμε τώρα πως το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο και γενικότερα οι υπάρχουσες σχέσεις παραγωγής, μετατρέπουν τον Τ.Α. σε ένα ψευδεπίγραφο θεσμό-άλλοθι που συγκαλύπτει και επωμίζεται στην πράξη την υπάρχουσα εργοδοτική και κρατική ευθύνη για την αντιμετώπιση του επαγγελματικού κινδύνου:

1. Με βάση το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο (ν.1568/85, ΠΔ 17/96 κλπ) ο Τ.Α. σε κάθε επιχείρηση τελεί σε σχέση **εξαρτημένης εργασίας** προς τον εργοδότη. Μπορεί να δεχθεί λοιπόν αντικειμενικά την εργοδοτική πίεση, στο βαθμό που οι επίσημες υποδείξεις του και η δραστηριότητα του αξιολογούνται σαν περιοριστικές για την κερδοφορία και την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Το ουσιαστικό αυτό πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται φυσικά με τις φραστικές αναφορές περί «ηθικής ανεξαρτησίας του Τ.Α. απ' τον εργοδότη» (αρθ.7 Ν.1568/85). Η κατάσταση θα επιδεινωθεί με την ενεργοποίηση του ΠΔ 95/99 όπου δίνεται η δυνατότητα ίδρυσης ιδιωτικών Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης χωρίς να κατοχυρώνεται η αντίστοιχη κρατική υποχρέωση παροχής υπηρεσιών. Ο Τ.Α. βρίσκεται πλέον σε καθεστώς **διπλής εξάρτησης** απ' τον ιδιοκτήτη της Εξωτερικής Υπηρεσίας Προστασίας και Πρόληψης (Ε.Ξ.Υ.Π.Π.) και τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης που χρεώνεται απ' την Ε.Ξ.Υ.Π.Π.. Χαρακτηριστική είναι σήμερα η δυσκολία πολλών συναδέλφων να προωθήσουν στον εργασιακό χώρο, μέτρα που στοχεύουν στην **εγγενή ασφάλεια** του, δηλ. στην απομάκρυνση και όχι στην τιθάσευση του κινδύνου. Τα μέτρα αυτά έχουν υψηλότερο κόστος και φυσικά επιδρούν στην κερδοφορία της επιχείρησης...
2. Ταυτόχρονα ο Τ.Α. σαν «ελεύθερος επαγγελματίας» υποχρεώνεται να λειτουργήσει στο πλαίσιο της σημερινής αγοράς, καλύπτοντας μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων με σχετικά μικρότερη αμοιβή ανά επιχείρηση. Το γεγονός αυτό αυξάνει τον κίνδυνο **υποβάθμισης στην πράξη** των παρεχόμενων υπηρεσιών (χαρακτηριστικό παράδειγμα η κατάσταση που επικρατεί στην Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη). Παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτή την υποβάθμιση είναι: **(α)** Η έλλειψη **θεσμοθετημένης μεθοδολογίας** εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου καθώς και τυποποιημένων βιβλίων υποδείξεων του Τ.Α. που επιτρέπει την υποβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών. **(β)** Ο **ελάχιστος υποχρεωτικός χρόνος** παρουσίας του Τ.Α. συγκριτικά με το μέγεθος των εργασιών του που προβλέπεται απ' το ΠΔ 294/88. Την ίδια μάλιστα στιγμή ο νομοθέτης υπονοεί υποχρέωση συχνής παρουσίας του Τ.Α. για την «επίβλεψη της τήρησης των οδηγιών του», χωρίς όμως να την κατοχυρώνει! Αντίστοιχα, δεν καλύπτεται νομικά ο πραγματικός αναγκαίος χρόνος του Τ.Α. για την ουσιαστική επεξεργασία πρωτότυπων συγκεκριμένων λύσεων στα πολλαπλά προβλήματα που αναδεικνύει η παραγωγική διαδικασία (π.χ. αναβάθμιση της ασφάλειας παλιών μηχανών). **(γ)** Η δυνατότητα του εργοδότη να ονομάζει σαν Τ.Α. κάθε μηχανικό της παραγωγής, δηλαδή να μετατρέπει τον ίδιο εργαζόμενο σε **ελεγκτή και ελεγχόμενο** για το ίδιο θέμα! **(δ)** Ο **υποτυπώδης κρατικός έλεγχος**.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η αποτίμηση της δουλειάς του Τ.Α. δεν καλύπτεται με επάρκεια στην Ελλάδα απ' τις σημερινές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας.

3. Ο ρόλος του Τ.Α. είναι μια ακόμα κρίσιμη πλευρά στη οποία πρέπει να σταθούμε. Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο ο Τ.Α. έχει κυρίως **συμβουλευτικές αρμοδιότητες** προς τον εργοδότη και τους εργαζόμενους. Το εύρος των υποχρεώσεων του χωρίς κατοχύρωση αντίστοιχων ελεγκτικών δικαιωμάτων, καθιστά τον Τ.Α. **ιδανικό εξιλαστήριο θύμα** σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος. Η ουσιαστική λύση δε μπορεί να αναζητηθεί στην κατεύθυνση μιας ψευδεπίγραφης διεύρυνσης του αποφασιστικού ρόλου του Τ.Α. (π.χ. δυνατότητα-υποχρέωση διακοπής επικίνδυνων εργασιών) μέσα στο σημερινό πλαίσιο. Ένα βήμα στην προαναφερόμενη κατεύθυνση του «αποφασιστικού» ρόλου ήταν το ΠΔ 70/90 για τις ναυπηγικές εργασίες. Η εφαρμογή του στη ζωή διαμόρφωσε ένα καθεστώς αυτεπάγγελτης δίωξης του Τ.Α. με διαδικασία αυτόφωρου σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, και συνέβαλε στη μετατόπιση στην πράξη της βασικής νομικής ευθύνης απ' τον εργοδότη στον Τ.Α.
4. Η υποβάθμιση των **τυπικών προσόντων που απαιτούνται** για την ανάληψη καθηκόντων Τ.Α. δεν πρέπει επίσης να διαφύγει της προσοχής μας. Έτσι αναπτύσσεται μια ετεροβαρής σχέση στο αναγκαίο δίπολο Ιατρού Εργασίας – Τεχνικού Ασφάλειας και δημιουργείται το αντικειμενικό υπόβαθρο για την υποβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της ασφάλειας της εργασίας. Οι Πολυτεχνικές Σχολές δεν έχουν ακόμα συγκροτήσει προπτυχιακές κατευθύνσεις Μηχανικών Ασφάλειας στη χώρα μας. Πρόσφατα η κυβέρνηση ενεργοποίησε ουσιαστικά την παράγραφο 2γ του αρθ.4 του ΠΔ 17/96 η οποία δίνει τη δυνατότητα να ασκεί καθήκοντα Τ.Α. ο ίδιος ο εργοδότης αφού «επιμορφωθεί κατάλληλα» αλλά και κάποιος «επιμορφωμένος» εργαζόμενος μέσης εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις **Γ κατηγορίας** εφόσον απασχολούν **λιγότερους από 50 εργαζόμενους**. Η πολιτική αυτή οδηγεί σε **άνιση μεταχείριση** των εργαζομένων των μικρών επιχειρήσεων καθώς και σε νέα συνολική υποβάθμιση του θεσμού του Τ.Α. Το επόμενο ολισθηρό βήμα της κυβέρνησης ήταν η ψήφιση του Ν.3144/2003, σύμφωνα με τον οποίο η δυνατότητα του εργοδότη επεκτάθηκε και σε ορισμένες επιχειρήσεις Β κατηγορίας, με την προϋπόθεση ενός ψευδεπίγραφου σεμιναρίου 35 ωρών, σε κάποιο «διαπιστευμένο ΚΕΚ»!

### **Τυπικές και πραγματικές δυνατότητες συμβολής του Τ.Α. για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας**

Στο σύνολο των προαναφερόμενων προβλημάτων εδράζεται η ουσιαστική διάσταση ανάμεσα στις τυπικές και πραγματικές δυνατότητες του Τ.Α., για την προώθηση των στόχων της εγγενούς ασφάλειας μέσα στην επιχείρηση. **Το μεγάλο εύρος των τυπικών δυνατοτήτων και καθηκόντων του Τ.Α. καθιστά «εύκολη υπόθεση» τη μετατροπή του σε κατηγορούμενο για πρόκληση σωματικής βλάβης από αμέλεια σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος.** Βέβαια, το νομοθετικό πλαίσιο για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων (ΥΑΕ), προβλέπει ότι υπεύθυνος για την εφαρμογή και τήρηση των μέτρων ασφάλειας είναι ο εργοδότης και όχι ο Τ.Α. (αρθ.32 του ν.1568/85, αρθ.7 του ΠΔ 17/96, Εγκύκλιος Υπ.Εργασίας με αριθμ. 130297/15-7-96, κλπ). Προβλέπει επίσης ποινές για τον εργοδότη σύμφωνα με την αρχή της εργοδοτικής ευθύνης για την εφαρμογή των μέτρων ΥΑΕ στον εργασιακό χώρο. Όμως ο Τ.Α. μπορεί να διωχθεί με βάση το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο (π.χ. αρθ. 314 και 315 του Ποινικού Κώδικα). Ταυτόχρονα επωμίζεται στην πράξη σημαντικό μέρος της εργοδοτικής ευθύνης, αφού ο εργοδότης εύκολα μπορεί να επικαλεστεί ελλείψεις σχετικά με τις υποδείξεις και τις συμβουλές που δέχθηκε από τον Τ.Α.

Η πληρότητα των συμβουλών και υποδείξεων του Τ.Α. προς τον εργοδότη, σχετίζεται άμεσα με τους πραγματικούς όρους που υπάρχουν σήμερα για να παίξει το ρόλο του. Ας συνοψίσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά προβλήματα:

- Το μεγάλο εύρος των **γνώσεων** που απαιτούνται για να είναι ο Τ.Α. αποτελεσματικός στην εργασία του (π.χ. οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας, βιομηχανικής υγιεινής, ψυχολογίας), σε σχέση με το σημερινό επίπεδο **εκπαίδευσής** του.

- Το μεγάλο εύρος των **καθηκόντων** του (π.χ. επίβλεψη εφαρμογής μέτρων, επιθεώρηση, ενημέρωση και εκπαίδευση εργαζομένων, γραπτή εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου) σε σχέση με τον ελάχιστο προβλεπόμενο υποχρεωτικό **χρόνο εργασίας** του και τους σημερινούς απαράδεκτους όρους αμοιβής του.
- Το σημερινό επίπεδο **τεχνολογίας** και **υποδομής** πολλών μικρομεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων καθώς και την έλλειψη τυποποιημένων διαδικασιών και κανονισμών λειτουργίας στο επίπεδο παραγωγής (π.χ. χρήση παλιών μηχανών που δεν έχουν καν πιστοποίηση CE).
- Τις δυσκολίες **ουσιαστικής συνεργασίας** με τον εργοδότη αλλά και με τμήμα του προσωπικού, για τη βαθύτερη γνώση της πραγματικής καθημερινής πρακτικής στην παραγωγική διαδικασία.

Το τελευταίο πρόβλημα έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και δε μπορεί να ξεπεραστεί με ανούσιες επικλήσεις στις «διπλωματικές ικανότητες» και στη «διακριτικότητα των χειρισμών» του Τ.Α.. Η δυσκολία που συναντά ο Τ.Α. στο να έχει πληροφόρηση για επικίνδυνες πρακτικές και παραβιάσεις των προβλεπόμενων κανόνων (που δεν μπορεί πάντοτε εύκολα να εντοπίσει στο σύνολό τους και με πληρότητα ο ίδιος), έχει βαθύτερα αίτια. Ο εργοδότης προσεγγίζει το θέμα των επικίνδυνων πρακτικών με κριτήριο την κερδοφορία του (π.χ. εντατικοποίηση εργαζομένων και παραβιάσεις του νόμιμου ωραρίου, παραβιάσεις συγκεκριμένων κανόνων λειτουργίας και αφαίρεσης προστατευτικών από τις μηχανές με στόχο τη μείωση του χρόνου παραγωγής). Ο έμπειρος εργοδηγός συχνά προσπαθεί να περιφρουρήσει την κατακτημένη εμπειρικά τεχνογνωσία του. Οι Επιτροπές Υγιεινής και Ασφάλειας των εργαζομένων είτε δεν υπάρχουν είτε έχουν συγκροτηθεί μόνο τυπικά στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων, για διάφορους λόγους (εργοδοτικός αυταρχισμός, απουσία εκπαίδευσης και ουσιαστικής ελεγκτικής δυνατότητας, κλπ).

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, ο Τ.Α. συχνά αυτολογokrίνεται στην πράξη σχετικά με την υποβολή ενοχλητικών υποδείξεων – προτάσεων προς τον εργοδότη (υψηλού κόστους υλοποίηση, πρόκλησης μεγάλης ανατροπής της οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας, κλπ). Έτσι τελικά μετατρέπεται εύκολα σε εξιλαστήριο θύμα στις περιπτώσεις παραπομπής στη δικαιοσύνη υποθέσεων εργατικών ατυχημάτων. **Ο βαθύτερος λόγος που εμποδίζει τον Τ.Α. να αποτελέσει ουσιαστικό μοχλό βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, είναι σε τελευταία ανάλυση οι σημερινές κοινωνικοοικονομικές σχέσεις παραγωγής. Το πρόβλημα αυτό δεν μπορεί να ξεπεραστεί με ηθικίστικες και αποπροσανατολιστικές επικλήσεις σχετικά με την ατομική ευθύνη του μηχανικού ασφάλειας απέναντι στο κοινωνικό σύνολο.**

### **Η πρόκληση των ΕΞ.Υ.Π.Π.**

Οι *Εξωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης* (ΕΞ.Υ.Π.Π.) προβάλλονται σαν η απάντηση στην αδυναμία ουσιαστικής εφαρμογής των νομοθετικών απαιτήσεων προσφοράς έργου απ' το δίπολο Τ.Α. και Γ.Ε. (Ν.1568/85). Συχνά τονίζονται οι δυνατότητες των ΕΞ.Υ.Π.Π. στη συγκέντρωση τεχνογνωσίας, στελεχών υψηλής κατάρτισης και παροχής υπηρεσιών με χαμηλό κόστος στην εργοδοσία, για να προβληθούν σαν μια ουσιαστική διέξοδος στη σημερινή προβληματική κατάσταση.

Μια στοιχειώδης διερεύνηση των πραγματικών αιτιών που εμπόδισαν την ουσιαστική εφαρμογή του κατακτημένου σχετικού νομοθετικού πλαισίου, είναι αρκετή για να αποδείξει το αβάσιμο του προαναφερόμενου ισχυρισμού. Οι λόγοι υποβάθμισης της παραγωγής ουσιαστικού έργου απ' τους Τ.Α. και Γ.Ε. πρέπει να αναζητηθούν στα ζητήματα που προαναφέραμε. Η ίδρυση των ΕΞ.Υ.Π.Π. **δεν αποτελεί λύση** σε κανένα απ' τα παραπάνω προβλήματα. Άλλες συμπληρωματικές κυβερνητικές ενέργειες (π.χ. Π.Δ. 159/99) εξαντλούνται στον τυπικό έλεγχο της φυσικής παρουσίας των στελεχών (Τ.Α., Γ.Ε.) αντί να εστιάσουν σε ένα ουσιαστικό πλαίσιο ελέγχου της εργοδοτικής ευθύνης για την παραγωγή πραγματικού έργου.

Η σημερινή λειτουργία των ΕΞ.Υ.Π.Π. οδηγεί στην πράξη **στην αποκλειστικότητα παροχής σχετικών υπηρεσιών** απ' τον ιδιωτικό τομέα, αφού δεν κατοχυρώνει ούτε καν αντίστοιχη ισοδύναμη κρατική υποχρέωση παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης. Η επιλογή αυτή ενισχύει την **αντιμετώπιση του θέματος με βασικό κριτήριο την κερδοφορία του κεφαλαίου** (σχέση κόστους-οφέλους για εργοδότη, κερδοφορία ΕΞ.Υ.Π.Π.) και όχι τις πραγματικές ανάγκες του εργαζόμενου. Πρακτικά δηλαδή μεγαλώνει ο κίνδυνος επιβολής ενός μοντέλου γυρολόγων εξωτερικών συμβούλων, που θα προσφέρουν φθηνές, ψευδεπίγραφες υπηρεσίες νομικής κάλυψης σε ένα μακρύ κατάλογο επιχειρήσεων.

### **Η πραγματική διέξοδος**

**Μπροστά σε αυτή την αρνητική κατάσταση το Σωματείο Μισθωτών Τεχνικών οφείλει να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο διεκδικητικό πλαίσιο σε συντονισμό με κλαδικούς συλλόγους των διπλ.μηχανικών και τον ταξικό πόλο του εργατικού κινήματος (ΠΑΜΕ). Βασικοί άξονες του συγκεκριμένου πλαισίου είναι:**

- Η δημιουργία **αποκλειστικά κρατικών σωμάτων** τόσο για την προστασία και πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου (Τ.Α., Γ.Ε. κλπ), όσο και για τον έλεγχο αυτής της δραστηριότητας. Η χρηματοδότηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας θα καλύπτεται από τον **κρατικό προϋπολογισμό** και από το **ασφάλιστρο επαγγελματικού κινδύνου** κατά επιχείρηση και κλάδο. Η **άμεση κατάργηση των ιδιωτικών ΕΞ.Υ.Π.Π.**
- Η υπογραφή **Συλλογικών Συμβάσεων** που θα καλύπτουν ουσιαστικά τους Τ.Α., η **αύξηση του υποχρεωτικού χρόνου απασχόλησης** του Τ.Α., η θεσμοθέτηση συγκεκριμένων **μεθοδολογιών εκτίμησης** του επαγγελματικού κινδύνου και η **τυποποίηση των βιβλίων υποδείξεων** του Τ.Α.
- Η δημιουργία προπτυχιακής **κατεύθυνσης Μηχανικών Ασφάλειας** στις Πολυτεχνικές Σχολές και η ενεργοποίηση μεταβατικού προγράμματος κατάρτισης των σημερινών Τ.Α.
- Η ουσιαστική αναβάθμιση της **σχετικής κρατικής υποδομής** και ο προσανατολισμός του **κρατικού ελέγχου** στην **εργοδοτική ευθύνη** για την προστασία των εργαζομένων απ' τον επαγγελματικό κίνδυνο. Η επιβολή διαδικασίας **ουσιαστικής** και **διαρκούς** εκτίμησης της επικινδυνότητας κάθε συγκεκριμένου εργασιακού χώρου.

Ωστόσο, η ουσιαστική αλλαγή στη σημερινή κατάσταση απαιτεί συγκεκριμένη απάντηση στο πολιτικό ερώτημα, ποιο θα είναι το βασικό κριτήριο της αναζητούμενης λύσης: Η ικανοποίηση των λαϊκών αναγκών ή αντίθετα η διασφάλιση της μέγιστης καπιταλιστικής κερδοφορίας; Η πρόταξη των λαϊκών αναγκών αναδεικνύει την αναγκαιότητα ανατροπής των σημερινών σχέσεων παραγωγής, **που θυσιάζουν την ανθρώπινη ζωή στο βωμό του καπιταλιστικού κέρδους**. Οδηγεί σε μια θεώρηση η οποία δεν υποτάσσει την αντιμετώπιση του επαγγελματικού κινδύνου στις ανάγκες της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Η αποτελεσματική υλοποίηση αυτής της πολιτικής προϋποθέτει βέβαια ριζική αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων στο κοινωνικοπολιτικό επίπεδο. Απαιτεί να έρθουν στο προσκήνιο οι κοινωνικές δυνάμεις που θα κοινωνικοποιήσουν τους οικονομικούς τομείς στρατηγικής σημασίας και τα μέσα της μεγάλης βιομηχανικής παραγωγής. Απαιτεί σε τελευταία ανάλυση να πάρουν οι εργαζόμενοι την τύχη στα χέρια τους και να εκπληρώσουν το χρέος τους απέναντι στα θύματα αυτής της εφιαλτικής κατάστασης.